

Numărul 41.

Oradea-mare 14/27 octombrie 1901.

Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Pe Dunăre.

(De la Orșova la Sulina.)

1. Porțile de fier.

Soarele scapătă spre sfîntit. Crestele munților par să aprinse. Încet se desfac și s'aștern pe văi perdede de umbră.

Înainte noastră, pe luciul plumburiu al apei, se ivește 'n curmeziș mai întei o dungă, o coamă gălbue și creață. Ne-apropiem de pragul gherdapurilor. Dunărea începe să vijie mînioasă, — e un zbucium ș-un elocot de valuri dintr'un mal în altul. Peste-adăneimi se fac ochiuri mari, cari rotesc în loc. Ici apa se scufundă, par' c'ar fi suptă de gura unei veltori — colo se umflă, se burdușește, și urlă făcînd clăbuci, bătîndu-se de stînci cari nu se vîd.

Vaporul merge mai încet, mai cu pază. Patru oameni stau la roata de la cîrmă; amîndoi comandanții sînt pe punte, în picioare, cu ochii ațintiți înainte: trecem printre gherdapuri. Dunărea mușește mai tare. Cu ochii închiși, te-ai crede într'un codru pe-o vijelie cumplită. Din fundul ei se 'ntind, pe subt valuri, nenumărate brațe de piatră, gata s'apuce vasul și să-l farme 'n bucăți, la cea mai mică ne-băgare de seamă. Aici, subt volbura asta de valuri, e încheetura Balcanilor cu Carpații. Peste pumnii lor încheștați Dunărea se aruncă furioasă, rupînd cu zgomot cele din urmă stăvilare ce i se mai ridică 'n cale. Și, în vîlmășagul acestei ciocniri de titani, fiecare val pare că strigă, fiecare stîncă pare că se mișcă. Deodată apa lunecă de pe zăgazul colțuros și se 'ntinde ca o pînză. Lupta, năprasnica luptă dintre cei doi urieși, cari de aci încolo au a purtă străjile României, s'a încheiat. Munții, învinși, se dau la o parte. Zarea se deschide. Din stînga, de sub curmătura unui deal, vine riul Bahna, să întîmpine, să salute sosirea marelui fluviu la pragul Tîrii, cu al cărei pămînt și destin se leagă pentru tot-

dauna. Din ce depărtări scoboară și cât a luptat Dunărea, ca să străbat' aici! A trebuit să spintece munții, să-și sape matca 'n piatră de-a curmezișul Carpaților. A bătut — și „Porțile de fier“ s'au deschis în fața puterii eterne a valurilor ei.

Acum vuetul contenește, și apa s'asață 'ntre maluri potolită, netedă ca o oglindă. Carpații își împing spre miază-noapte înălțimile învălitate 'n codru. Cîteva stînci, curioase, își mai ridică, din desiușul verde, capetele pleșuve, ca și cum ar vrea să mai privească odată la potopul acesta călător, căruia nimic nu i-a putut sta împotriva.

2. Turnu-Severin.

De la Vircișorova malurile se pleacă și se netezesc. Întinse ogoare de porumb înverdesc zariștea. Linia ferată tivește drept, ca un chenar regulat, marginea apei până la Turnu-Severin, care s'arată în sfîntitul soarelui, ca 'ntr'un decor de teatru. Dunărea, lărgită, tae-o curbă 'n țermul românesc și 'mpinge orașul pe-o înălțime acoperită de arbori, din desiușul cărora ies la iveală, tot mai sus, tot mai mari, case albe 'nvîlitate cu olane roșii. Fumuri groase, negre, clăbucesc din coșurile fabricilor. De departe s'aud bocănind în șantiere ciocanele de fier. Pe mal, la schelă, furnică mulțimea, ca la bălcii.

E plin locul acesta de amintiri străvechi. Pe-aici au curs, acum optsprezece veacuri, legiunile romane, menite-a răsădi un popor nou în câmpiile pustiite ale Daciei. Aici și-a întemeiat mai târziu Septimiu Sever straja resăriteană a împărăției lui, „Castrele Severiane“, din cari se mai vîd și astăzi urme (Turnul lui Sever) în grădina publică a orașului, aședată deasupra portului, pe-o terasă 'naltă, de unde se deschide una din cele mai frumoase priveliști pe Dunăre. Aici a fost odată capitala Olteniei, scaunul vestiților Bani ai Severinului, a căror obirșie se

pierde 'n negurile vremii, dincolo de descălecătoare. Săpăturile ce se fac prin împregiurimi descoper ziduri antice, chipuri de piatră, secole și monede romane, — răslețe amintiri dintr'o lume de neasemănați viteji, cari au adus ș-au împânzit în câmpiile Dunării lumina, graful și falnica putere a celei mai mari și mai slăvite împărății, din câte-au stat sub soare.

Ce urme de urieși au lăsat legionarii lui Traian pe unde-au trecut! Pașii lor se cunosc prin desfundăturile munților. Toate li s'au supus. Stâncile s'au dat la o parte și le-au făcut loc, apele s'au plecat speriate de umbra și zgomotul celor dintei poduri ce le-au încălecat. Dunărea, ênsăși măreața și năprasnica Dunăre, s'a imblândit și s'a dat invinsă în mâinile lor. Se ved și astăzi căpêțile podului, care-a făcut neperitor numele lui Apolodor din Damasc, ieșind din valuri, ca doue brațe de gigant întinse spre cer.

Aici pe pământul acesta, sfințit de jertfe mari și de prețioase amintiri, se ridică azi Turnu-Severin, unul din cele mai însemnate porturi ale României, oraș apusan, cu clădiri frumoase, cu școli mărețe, cu uliți largi și drepte, — cetate întărită odinioară, apêrată de-un șant adânc pe care, la vreme de primedie, îl umplea 'ntr'o clipă Dunărea, puind-o astfel subt o pavază de apă, din toate părțile, strîngând-o la sin, ca pe-un copil iubit, sub brațul ei ocrotitor.

Și ca și cum ar fi fost scris, ca orașul acesta, de care se leagă atâtea mari întâmplări, să-și mai însemne-odată numele în istoria neamului nostru, iată că tot aici, unde-a descălecat acum optsprezece veacuri împêratul Traian, pune 'ntêiul pas pe pământul țerii româneșei tinêrul prinț Carol I, chiămat să ia în mâna lui ageră și norocoasă destinele acestui popor, și — redeșteptând în el strămoșeasca vitejie și putere de muncă — să-l pregătească pentr'o nouă viață, pentr'o nouă fasă de propășire și glorie.

3. Corbul. Hinova.

Vaporul spintecă netezișul apei aurit de cele din urmă raze ale soarelui. Îndêrêt, orașul se pleacă, se seufundă 'n valuri. Departe, spre miază-noapte și apus, munții, intr'un nor de pulbere-albastră, își ondulează coama pe poalele rubinii ale cerului. Malurile ies din apă într'o inclinare dulce, desfășurând lanuri de grâu în limpezișul zărilor. Peste toate-o moliciune, o pace dumnezească se lasă de sus.

Un deal din Serbia se culcă drept în calea Dunării. Ea, liniștită, coteșce pe la capul dealului, bate-o bucată bună spre răsărit, și se 'ndoae 'n formă de potcoavă în țermul românesc. În fundul acestei potcoave e ostrovul Corbului, în care-un rêsboi între Ruși și Turci, spun localnicii, ar fi lăsat corbilor de mâncare leșuri pentru trei ani de zile. Un chiot lung sparge tăcerea amurgului. Pe malul stâng căsuțe albe se ivesc dintre copaci. Turme de vite se scoboară la adăpat. În fața pichetului Hinova grănicerul nostru, cu arma la umêr, pare-o statuie de bronz. Livețile satului se oglindesc în valuri. Cum-pêna unei fântâni se pleacă și se 'nalță, ca un cocotire care bea apă. Orizontul se deschide, se lărgeșce din ce în ce. Ochiul străbate adânc în plaiurile țerii, pe lângă dunga fumurie trasă de „valul

lui Traian“, care, pornind din coasta Hinovii și tând spre rêsărit dealul Stîrmini și viile Oreviții, se îfundă dincolo de Padina, în inima Olteniei. Soarele-a asfințit. Aerul miroase-a pământ ars stropit de-o bură de ploae. Drumuri albe se pleacă din sat, legând viața de pe pământ cu drumul mișcător al apei. Copacii, casele fug, se șterg ca niște nălucei în urma noastră. Farmecul nopții se 'ntinde și astêm-pêră toate zgomotele pământului. Malurile s'apropie, ca și cum ar vrea să-și șoptească ceva. Pe marmura vênât-a apei luna cerne-o pulbere de argint. Toate par' că se pregătesc să treacă din lumea realității în lumea basmelor.

4. Ostrovul Mare. Ruine.

E noapte, — o noapte caldă, adâncă, liniștită. Nu se mai aude decât respirarea puternică a mașinei și fișuitul somnoros al apei. Luminile întârziate ale satelor clipeșce, ca niște licurici, printre crengile copacilor. Treceam pe lângă Ostrovul Mare. În bătaia lunii, turla bisericii, satul, viile, pădurea, toate au înfățișarea fantastică a lucrurilor vêdute 'n vis.

Or fi șeiind oare pacinicii locuitori de pe acest ostrov, din ce vremi de vijelie au rêmas zidurile năruiute, valorile de pământ și cele patru metereze din preajma satului? Or fi bănuind ei vr'odată că, de pe monedele pe cari le gășesc, când își sapă viea sașu ogorul, îi priveșce chipul unui împêrat roman și că, sub vechile ruini, pe cari-și întind năvoadele la soare, dorm atâtea scumpe amintiri din istoria neamului lor?

De la Severin până dincolo de Galați, mai toate satele și orașele noastre de pe malul Dunării sânt ridicate pe ruini de acestea sfinte — ziduri mâncate și mormane de moloz — rêmase de pe urma întinșei și glorioasei împărății, ai cărei legionari au vênzolit limanurile mărilor ș-ascundătorilor munților, zguduind pământul sub tropotul cailor lor. Țêranii dunăreni — plugari, pescari, împletitori de rogojini — își întăresc temelile caselor cu cărămiți scoase din vechile ziduri romane, — admirabilă simbolizare a încheșării regatului român de azi, pe urmele și din elementele celei mai frumoase și mai înfloritoare provincii romane, de-acum doue miș de ani aproape!

5. La Calafat.

Din vale de Gruia, în dreptul satului Pristolu, o bandă selipitoare de oțel tae malul drept. E riul Timocului. Serbia rêmâne la apus. Dunărea de-acî încolo pune în fața României o nouă vecină — Bulgaria. Pe-o depărtare de patruzeci de kilometri, malurile nisipoase bat spre rêsărit, până la satul Cetatea, pe unde se 'ndoae iarăs un cot mare în țermul din stânga, scobit de valuri până 'n șesul Maglavitului.

E miezul nopții. Slabe, tremurătoare licăriri clipeșce, ca niște ochi somnorosi, pe amêndoue malurile. Un muget lung, rêsunător, dă ecoi dumbrăvilor de pe ostroave. Vaporul se opreșce la Calafat. Orașul doarmê sub straja lunii. Casele 'nșirate pe costișa prăvălită spre Dunăre își aștern umbrele negre pe ulițele largi, tăcute, pustii. Schelă de grâne în timp de liniște, cetate de apêrare 'n rêsboi — Calafatul își are de mult paginile lui de suferinți și

de glorie în istoria țării. În zidurile caselor vechi se cunosc și azi urmele bombelor, — așa rămân pe trupul ostașilor bătrâni semnele războaielor, în cari-au dat vitejește piept cu moartea. Asupra acestui oraș s'au aruncat cele dintâi obuze turcești în primăvara anului 1877, când războiul nu era încă deschis, când România — liniștită în fața furtunii ce se pregătea — nu făcea decât să-și asigure paza granițelor ei dunărene. Dar la glasul tunurilor din Vidin, ca la un cântec bătrânesc, deșteptător de amintiri mărețe, un dor adânc de luptă și de biruință tresări în inimile ostașilor din tabăra Calafatului. În ziua de 15 mai, pe când cele două cetăți își încercau puterile, aruncându-și ghiulele peste valurile nepăsătoare ale Dunării, un obuz cădu și se sparse la câțiva pași înaintea Domnitorului Carol. — „Ura!” strigă voios tânărul Voivod, ridicându-și chipiul în vânt; un „ura!” puternic, mai răsunător decât bubuitul tunurilor, zbučni din pieptul tuturor oștenilor, și muzicile regimentelor intonară imnul național. — Astfel saluta începutul războiului acei cari, peste opt luni, după minuni de vitejie, aveau să între biruitori în vechea cetate, care se grăbise să le arunce cele dintâi bombe, și la care astăzi privește cu fală vulturul de pe monumentul Independenței ridicat, întru amintirea acelei zile, în mijlocul orașului Calafat.

6. Desa.

Vaporul lunecă 'ntre malurile joase, acoperite de sălcii. Văpaia lunii se farmă de muchile valurilor; ici și colo pe luciul apei tremură stropi de lumină. De la Calafat Dunărea-și abate cursul spre apus, tăind o curbă adâncă în țărâmul Bulgariei, până 'n fața satului Desa, de unde se 'ndreaptă iarăș spre răsărit. Gorgane rotunde, depărtate unele de altele, se înșiră ca niște străji în largul zariștei deschise. Noaptea e limpede, luminoasă, ș-atâta liniște e 'n aer, că frunzele nemișcate-ale sălciilor își par înmurmurate ca de-o vrajă. — Aici pe măgurile Desei și-au întins corturile, în vara anului 1877, escadroanele Olteniei, în așteptarea războiului. Nică nu se putea alege un loc mai nemerit, pentru a pregăti la fapte vitejești inimile acelora, cari, peste două luni, aveau să se arunce 'n foc și 'n grindină de gloanțe, pentru mântuirea și 'nălțarea patriei lor. — De jos, din marginea satului, ruinile unei cetăți romane le spuneau din ce viță strălucită-și trag neamul; iar în fața lor, peste zăvoale de plop și sălcii de pe malul Dunării, se întindea câmpia, pe care, cu trei sute de ani înainte, Mihai Viteazu, spărgând duiumul oștilor turcești și, ca o vijelie năprasnică, spulberând steagurile verzi de pe pământul țării lui, goniă dîra de sânge și de turbane risipite până 'n văgăunele Balcanilor.

AL. VLAHUȚĂ.

Cine nu cinstește bătrânețea, dărimă de dimineața casa în care ar trebui să se culce seara.

*

Sufletul poate să înfrumusețeze corpul, dar corpul sufletul nu.

*

Prea multă înțelepciune face reu oamenilor medii, puțină nebunie le-ar conveni mai bine.

S o n e t.

*Sunt singur, amărit. Mă-aprind țigarea...
Visez în liniștea odăii goale...
La ce bun tot? gând trist, îmi dă ocoale,
Făcându-mi și mai neagră disperarea.*

*Pe mână-mă cade înse-o pleavă moale
Și-mă intrerupe iute ațurarea:
E serumul cenușii de la țigarea
Al cărei fum se 'nălță 'n rotogoale.*

*Naivă ce-î și blata-mi cugetare,
Să vrea să știe, fără ca să poată,
Al nostru trată pe lume ce rost are,*

*Când ar putea așa ușor să scoată
Învățământul crud dintr-o țigare:
Fum sus, serum jos, e viața noastră toată.*

RADU D. ROSETTI.

C u m e t r e l e.

I

Boreasa Titiana era vecină cu cumetră-sa cu Găcina. Numai gardul le despărția.

Dar n'o ducea bine cu ea. Se certau ziua 'ntreagă.

Doze neveste ca doze fire de piper. Sprintene și harnice ca furnica. Și de lucru și de gură.

Și erau încredute și 'ntrecute amândouă, căci erau avute; și se 'ntreceau care de care să ducă cărna 'ntre femei, la ospete și la cumetrii.

Cumetra Titiana avea o gură ca un clopoțel, Gacina nu se putea măsura cu ea, dar tăia mai subțire când tăia.

Și satul era mare, dar nu era destul de mare ca să 'ncapă 'n el doze neveste cum erau ele.

Colea dimineața când crepau zorile, Titiana era e ea dintăiu că se scula, eșia 'n curte și-și pornia morișca. Și bine se sirguia ziua 'ntreagă, dar de gătat nu găta.

Dar nici cumetra ei Gacina nu era tufă. Doară nu s'a lăsa ea la o gură sarbedă cum e cumetra Titiana.

Și le umblă gura ziua 'ntreagă cum umblă doze melițe.

Și aveau pentru ce. Cum să n'aibă, vecine cum erau?

Că avea Gacina un curcan posnit, mare cât un ci alhău.* Și colea când se lămuria de ziua și eșia Titiana ca să-și mulgă vacile, numai ce-l vedea, cuc, în vârful surii, pe șura Titieni. Și stătea acolo mândru și sumeț ca un căpitan.

Strigă cumetra Titiana, îl huiduia și-l duduia, dar hainul de curcan nici habar. Ba se bursuca, ba se umflă 'n pene, ba hurduca ca o dobă, — și n'avea leac ca să scape de el. Ba încă se uită chior,

* Cialhău, hirău, gaie, bodi, bodăgău, cilioaie, șoim-vultur.

*

numai cu un ochi la Titiana, de sus în jos, ca cel mare la cel mic.

Cum să poată ea trăi 'n pace cu vecina ei?

Apoi Titiana avea o cloșcă, cu cincisprezece pui. Sprinteni ca piperul și flămânți ca lăcustele. — Și când se făcea ziuă, cloșca cu cei cincisprezece pui toți pe cânepa vecinei.

Și eșia Gacina, cu o gură cât o șură, și alergă și alungă la pui, — puii piscuiau cât i țiuiau urechile, dar din cânepă nu-i mai putea scoate. Cum să poată ea trăi în pace cu cumetra ei cu Titiana? Măncă-i-ar gaia puii toți.

Cumetra Titiana avea o târliță de gășce. Și eoalea toamna, când erau puii 'n pene, numai ce vedeai că le vine nebunia, și aîd' la fudulie. Băteau în aripă, gâgăiau ca de potcă, și se ridicau în sbor. Și după ce făceau un covrig mare 'n aier, sberând și gâgăind — n'aveau alt loc în lumea ast largă decât grădina vecinei. Și se lăsa oblu 'n mijlocul păpușoilor.

Iar cumetra Gacina avea o grămadă de porcei. Și eră lobodă destulă pe ulițele satului, dar ei n'afiau lobodă și schir, numai în grădina vecinei.

Cumetra Titiana avea patru vaci, și vecina ei Gacina iară patru. Vacile Titienii erau — iac' așa — cumu-s vacile; dar vacile cumetrii toate erau ca ghiocul de albe, și grase cum e lutul. Vacile Titienii toate patru erau cu lapte, a cumetrii numai doue. Dar ce folos? Că vacile cumetrii, doue, dădeau mai mult lapte decât a ei patru. Veți bine; căci cumetra Gacina eră strigoaie, și făcea vrăciuri, și luă laptele și sporul de la vacile ei.

Nu să mire dară nimenea, că cele doue cumetre în toată ziua le aușiau înțelegându-se, în felul lor, și împodobindu-se una pe alta.

Dar apoi mai eră ceva.

Cumetra Titiana avea o fetiță, ca un ghiocel; iar Gacina avea un fecioraș, volnic și frumos, să te tot uști la el.

Și fata Titienei avea doi dragi de ochi, negri și-amăgitori cât te 'mbăta în ei; iar feciorul Gacinei umblă cu peană 'n pălărie, și se făcea și se prefăcea, ca un pui de păun.

Și erau pismoase cumetrele, pismoase foc. Una pentru fată, alta pentru fecior.

Din ce-ai putea face o gâlceavă ca dintr'o fată mare și dintr'un fecior holtei?

— Ce mai fecior — zicea Titiana cătră fetița ei. Ce mai fecior Ghița cumetrii, numai peana de el și zalele.

— Numai, mamă dragă — zicea Măriuța, ca să-i placă mamă-sa.

— Nică de rugă nică de fugă. Un proașcă și-un gogoman — îl huliă Titiana.

— Și — și — așa, nu știu cum — mai sporiă Măriuța.

— Hm, nu-l veți tu cum se uită după tine, ponciș și 'nholbat ca un huhurez?

— Vadă-l fata pădurii. Nică că-l ved.

Titienei i ridea sufletul. Ea doriă să sădească ură și mânie în copilă, și vedea încolțind sēmēnța cea rea.

Dar nică Gacina nu se lăsă mai pe jos.

— Ce mai fată — zicea Gacina cătră Ghița, când o vedea. Numai zadia și mărgelele de ea.

Ghița tăcea.

— Are doi ochi mari și 'nholbați ca un pui de cioară, — mai adaugă Gacina.

Ghița iară tăcea. Și Gacinei i părea bine că lui Ghița nică că-i pasă de fata cumetrii.

Așa trăiau și se certau cele doue eumetre cât eră ziua de mare, și sădiau ură 'n copii ca să se certe și ei.

Socotele cu greșele.

Cele doue cumetre se certau peste gard cât răsună satu 'n gura lor; iar cei doi copii, coala la prilaz, după-o tufă de scumpie, se sărutau de se prepădiau.

(Va urmă.)

V. R. BUTICESCU,

Moștelor lui Mihai.*

*Te salut Voivod al țării, care 'n geniala-ți minte
Făurit-ai o idee uriașe...*

A Părinte!...

Visul tei?...

Eră să fie visul cel mai fericit,

*Dac'o moarte mișelească 'n cortu-ți nu te-ar fi
răpit!*

*Te salut Voivod al țării și cu mine împreună
Mândrii fii ai României, vin acuma să depună
O cunună pe altarul sacru, sfânt și neuitat,
Ce păstrează moște sfinte de Voivod și Impărat;
Moște ce șoptesc într'una:*

„Libertate și frăție;

„Vrea să filfie labarum peste-o mare Românie;

„Vrea, în Dacia Română, hora mândră să jucați,

„Vrea credință, vrea iubire și unire între frați.“

Da! semnalul înfrățirii? Focu aprinzi al vitejiei?

Pân' la tine vrei să ajungă strălucirea României?

Trimbițată ca să fie și de ingeri vrei în cor,

Să se teamă tot vrăjmașul de slăvitul tei

popor?...

*Te salut Voivod al țării, care 'n geniala-ți minte
Făurit-ai o idee uriașe...*

A Părinte!...

Visul tei să știi că este, visul nostru mult dorit,

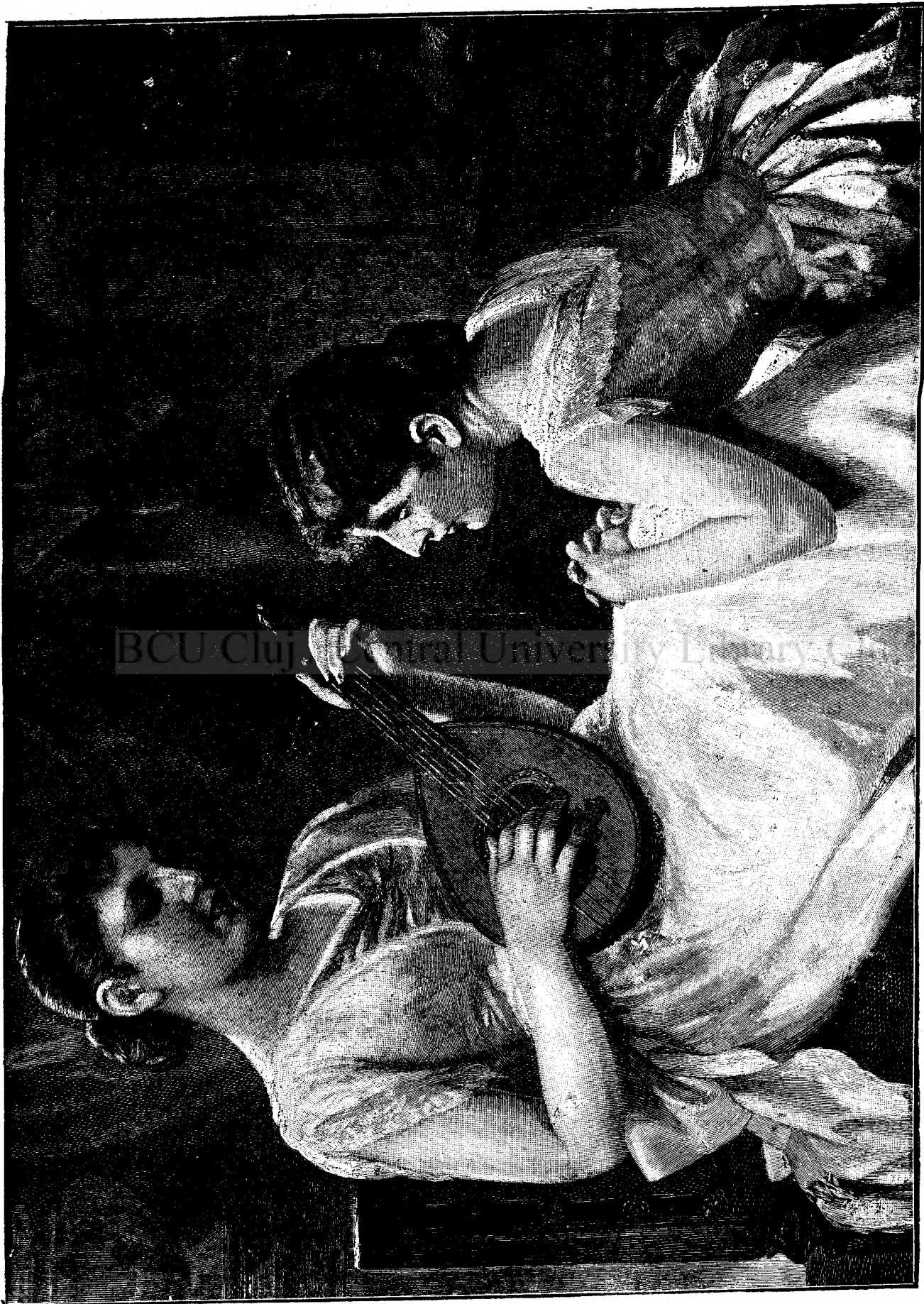
Tu, din ceruri, unelțește ca să fie împlinit.

21 septembrie 1901.

SMARA.

* Versuri zise de autoare cu ocaziunea pelerinajului „Ligei Culturale“ la Mănăstirea Dealului.

Un cântec dulce.

Să me insor ?

După Pedro Maria Barrera.

(Fine.)

III

Am ramas burlac, am trăit în cea mai deseversită libertate numai pentru mine însuși, desfătându-mă în petreceri și plăceri. — M'am ferit de orî ce grije și respundere, iar azi când împlinesc 75 de ani, s'a stins cu pasiunile și poftele și orî ce speranță. Un moșneag bolnav și gârbovit, chel și fără dinți, me ved singur și părăsit, fără a avea o ființă care să-mi aparțină și eu să-i aparțin. — N'am drept să me plâng, căci singur m'am făurit această tristă bătrânețe, este rezultatul inevitabil al prea marelui egoism.

Cum s'a lăsat Paul atât în timpul logodnei cât și ca tiner soț să fie condus de scumpa lui jumătate! Nu se mai ducea la curse, căci dîensei nu-i plăcea, nu la club, căci zicea dîensa „acolo se joacă“, nu la banchete și ospeturi, căci nu le vedea cu ochi bunî; nu mai eșia singur din casă, căci ar fi putut presupune ea că se depărtează de femeia lui spre a se apropia de alte străine, chiar tutunul l-a lăsat căci dîensa nu putea suferi fumul, într'un cuvînt îi făcea pe voe în toate; o însoția pas de pas, la teatru, la visite, la târgueli și sindrofii... Bietul sclav!

Eu din potrivă, am trăit după bunul meu plac, făcui și dresei ce-mi trecu prin cap, trasei cu ochii la toate frumoasele deodată, alintaî pe cele mari ca pe cele mici, pe grase ca pe svelte, pe calme ca pe sburdalnice, pe brune ca pe blonde și nu me întorceam — când petreceam bine în afară — adeseori săptemâni întregi acasă; iar altă dată când imi găsim o distracțiune în interiorul casei mele, rămâneam închis pentru orî și cine luni întregi. — Aceasta însemnează a profită de viață, liber, independent, a fi om!

Așă mi se părea mie în proasta-mi orbire, căci nu am putut înțelege nici odată, cât de mare eră fericirea fratelui meu, căruia căsătoria îi dăduse toate mulțumirile și toate cerințele sufletești, — fiind că nevasta lui eră singura țintă a întregii lui atențiuni, dragoste și pasiuni. — Eu inse, lipsit de o astfel de țintă a sentimentelor și gândirilor mele, rătăcii mereu, fără sațiu dintr'un braț într'altul, alergând vecinic după nouă variațiuni, după conținutul sarbăd și gol al existenței mele.

Câte, sora cumnatei mele, Lelia, Marietta, conțesa, Rafaela și altele imi oferiră adevărata fericire cu mâinile curate și eu, nerodul, le alungaî pe toate spre a o căută în perine murdare și alcoave imprăfoșate!

E adevărat că grijea de nevastă și copil nu mi-a răpit nici o oră din somnul meu, cărțile inse și femeile nopți întregi, ba pe d'asupra și sănătatea și averea. — Propriei neveste nu trebuî să cumpăr cadouri, cu atât mai multe inse nevestei lui Radu, care își petrecea viața — cu toată familia ei — în bucuriile cele mai sgomotoase... pe socoteala mea.

Fui pus la adăpostul capriciilor, nervilor și indispozițiunilor viitoareî mame, la dictatura medicului și a doiceî, la tirănia noului năseut. — Cu cât inse am plătit-o mai scump! — Eu fui acela, care comandaî pentru mult așteptatul moștenitor al priete-

nului meu Radu și după dorința espresă a Esmeraldei, o layettă bogată, la Paris; mai mult, trimisei pe credineiosul meu camelier într'adins la Palestina, ca să aducă apă sfințită din riul Iordanului, singura demnă să dea botezul nobilei odrasle. — De și nu avui acasă un fiu fără spirit și fără talent, ca fratele meu Paul, — (care de altmîntrelea și-a vedut munca încoronată cu succes — Filip, tinerul director de minister, grație sfaturilor unei femei înțelepte, se bucură azi, pe lînga nume și pozițiune în societate și de stîma și dragostea tuturor,) — totuș nu mi-a fost mai puțin greu să scot pe prietenul meu, Radu, din acel nenorocit proces de falsificare în acte publice. Și nu puțină stăruință și bani am depus până să conving pe judecători de nevinovăția lui cam indoelnică.

Ce profit am tras dar din toată libertatea mea? Nici unul, absolut nici unul! — Toată lumea vedu în fratele meu pe modelul soților și-l apreciară și respectară ca atare toată viața lui, — ai sei îl iubiră și adorară, pe când pe mine me urău, temeau și desprețuiau toți. — Încungiurat de adevărată dragoste și atențiune pentru Paul, după o viață conșciințioasă și fericită, avînd cugetul împăcat de aș fi îndeplinit datoria cu sfințenie, privi moartea liniștit și se sfârși binecuvîntat și binecuvîntînd, plîns de copii și nepoți, pe cari îi părăsiă, după ce-i crescuse în frica lui Dumnezeu spre fala neamului și națiunei lui. — Eu, din contra, me tem de ora judecătii, și mî-e rușine de orî ce om cum se cade, căci nu mî-am bătut joc numai de religiune și moravuri, dar și de onoare, avere și sănătate, — mî-am prăpădit toată viața.

Câtă dreptate avea marchisa când numia căsătoria „chezășia tuturor virtuților“ și me prevenia de pericolele celibatariatului! — Dar eu în loc să dau credemînt adevărurilor ei binevoitoare, me lăsaiu să fiu ademinit de cuvintele interesate ale nevestei lui Radu, și nu băgaiu de seamă în egoismul meu, că dacă me desfătuia de a contractă o căsătorie onestă, o făcea pentru ca să me ție pentru dîensa. — În iluziunea mea, de a-mi păstră libertatea, cădui în cea mai rușinoasă și păcătoasă atîrnare.

Am trăit pentru femeî, le-am sacrificat totul până ce m'au alungat de la ele, căci sărăcisem și îmbetrănisem, eram o lămăe stoarsă, pe care o aruncî. — Dacă aș fi trăit pentru femeia mea, ca Paul, aș fi fost fericit ca el. — Trebuia să urmez esemplu lui, și să nu me speriu de plîngerile amicilor mei, cari enumerau greșelile nevestelor lor numai spre a acoperî pe ale lor.

Bărbatul Leliei eră un avar deseversit, care nu acordă femeii lui nici cea mai nevinovată plăcere, din contra, îi făcea o culpă pentru că trăia cum se cuvinea unei femei bogate. — Ca cum teatrele, voiajurile și servitori ar fi un reu, când mijloacele îi le permit! Și contele se feriă bine de a spune că el invetase pe nevasta lui de aș căută mulțumirea afară din casă. — El, — care evită inadins contactul cu dîensa — vrea să o ție de reu, că și ea se desbăgubiă în felul ei!

Femeile nu sînt rele când noi le lăsăm bune. — Numai una singură am cunoscut în lunga-mi viață, care își perduse orî ce simțire nobilă, consumându-se în plăceri, și chiar aceasta — nevasta lui Radu — nu ar fi căduț atât de jos, nu s'ar fi lăp-

dat nici odată de tot ce eră bun într'ensă, spre a-ș espune sufletul și trupul unei stricăciuni fără scăpare — dacă bărbații ar fi lăsat-o în pace. — O, dacă am șei noi în timpul când sângele ne clocoteșce în vine, când pasiunile sânt înflăcărare și când dorințele neînfrânate se ridică în contra rațiunei, ceea ce șcim când ne-am moleșit și stafidit! Dacă ar șei toți celibatarii că un singur vițiu le revine mai scump decât o familie întregă!

Dar vai, noi bărbații sântem atât de ignoranți, încât nici nu ne dăm seama de ce avem trebuință imperioasă! Căci atunci nu s'ar mai găsi nici un holtei în întreaga lume. — Egoiști miserabili, cari se derapănă pe ei ênșiși!

O sută și o mie de ori! Am fost un nebun! Un nebun, căruia dintr'o avere princiară nu i-a ramas decât un adăpost deplorabil, într'o cărciumă de cersător cu 3 lei pe zi. — Mult nu o să mai pot suportă fasolea, linteaa și mazărea; dar, înainte de a me strămută sub pământ bucătăria și reutatea gazdei mele, țiu a propune autorităților respective spre binele și folosul aproapelui meu o lege. Una singură, de la care va atêrnă liniștea și fericirea lumii!

Îat-o: — fiecare individ, care nu se va fi căsătorit până la al 25-lea an, să fie spânzurat. — Avearea spânzuraților să remăe la dispoziția fetelor nemăritate ale localității respective, și să se împartă de o potrivă între ele.

OITĂ.

Împêratu și popa.

— Baladă populară. —

Cântă cucu cântă:
 „Frunzuliță di pe floare,
 Nime 'n lume nu să 'nsoare,
 Precum azi s'a d'insurat
 Copil tinêr de 'mpêrat,
 Ș-o luat fată frumoasă,
 Hămîșea și drăgostoasă,
 Cu vre-o șapte boale 'n oasê.
 Se 'nsură.
 Se 'ncunună,
 Lume multă-i insoțiă,
 Lume multă se ducea
 La biserica din sat.
 Popa nu i-o cununat,
 Că din alții mi-o d'afiat,
 Că ast fecior de 'mpêrat
 O făcut mare păcat,
 C'o pornit în cununie,
 Ca să iaie de soție
 Pe soru-sa mijlocie.
 Popa d'estea cum d'afliă,
 Tare reu se d'intristă,
 Tare reu se mâniă,
 Lui Dzeu se rugă
 Și amar imi blăstêmă,
 Și reu mi-i afurisiă
 Și din graiți așa grătă:
 „Împêrate, înălțate,
 Dzeu de mi te-ar bate,
 C'ai făcut grele păcate,

C'ai plecat
 La cununat,
 Și-ai pornit
 La cununit
 Fără de te-ai fi gândit,
 Că Dzeu cel prea mare
 Te-a șei
 Și te-a pedepsit.“

Dar cel fecior îi zicea:

„Părinte sfintia ta,
 I-a me 'n sfântă cununie,
 Că ț-oiu da taleri o mie
 Și galbeni și talereș,
 Să trăeșci,
 Să 'mbêtrâneșci,
 Têri multe se 'mpêrăteșci.“
 Dar' preot sfintia sa
 Să-l cunune nu imi vrea,
 Că tare mi se temea
 De Dzeu cel prea sfânt,
 Făr' din graiți așa-i grătă:
 „Dzeu te pedepsească,
 Cu zile mi te orbească,
 Cu zile te asurdească,
 Cu rele te 'nvêluiască,
 Să n'ai bine nici pân' mâne
 Și să mori până poimâne,
 De-i luă în cununie
 Pe soru-ta de soție.“

Dar' ficioru de 'mpêrat

Reu amar se mâniă
 Când estea le audiă,
 La cătane-mi porunciă
 Să mi-l prindă pe popa,
 Să mi-l prindă
 Să-l închidă
 Și 'ntre chinuri să-l ucidă.
 Dzeu cel sfânt imi da,
 Că pe când el porunciă,
 Limba i se îngroșiă,
 De grătă nu mai putea,
 Ochi i se astupă,
 De să vadă nu putea,
 Venturî grele imi dădea,
 Nori cu ghiată aducea,
 Ghiata tare imi bătea,
 Trăsnete imi slobođiă,
 Pe nuntași îi nimeriă,
 Pe nuntași mi-i omortă,
 De nime nu-mi remănea.
 Numa cel popă bêtrân,
 Pentru că-mi eră creștin,
 A ramas nevătêmăt,
 Pin' ce legea n'o călcăt.

Audiță în Fărăgău.

Com. de

TEODOR A. BOGDAN
inv. în Bistrița.

Ghicitoare.

Când te vede soarele,
 Îți ascunđi podoabele;
 Dacă soarele apune,
 Le arăți la lume.

Floarea de bostan.

SALON.

Cugetări asupra lui Ibsen.

Max Nordau e considerat de multă lume, mai mult sau mai puțin interesată, ca un filosof, ba chiar ca unul din filosofii timpului, poate chiar ca cel mai interesant.

Nu l-am luat în serios.

Nu doară că, mi-am permis sau că-mi voi permite vre-odată să me ridic atâta, încât să judec în ultima instanță pe un om, care a lucrat atât de mult și căruia, cu toată aversiunea mea pentru densul, trebuie să-i recunosc multe adevăruri crude. Dar, abstracție făcând de toate prejudecățile unei civilizații în mare parte degenerată, mi se pare că la Nordau, criticul literar a împietat asupra criticului filosof și că, vrând nevrând, când îl ved combătând pe un Nietzsche de exemplu, îmi aduce aminte în modul cel mai distinct de Zoiliu de odinioară.

Nu-mi închipesc cum aş putea critica pe Nordau ca filosof, căci pe astă cale critica găsește un câmp atât de vast încât numai un geniu ar fi în stare să sintetizeze cugetarea omenească. Îmi reamintesc numai de cuvântul în veci memorabil al lui Schopenhauer: „Lumea este reprezentarea mea“, și această soluție fericită desleagă ori-ce enigmă. Nordau a vădit lucrurile prin prisma individualității sale.

Nordau e ebreu, unul din ebreii culti ai timpului. De și păstrează toate aparatele formelor sub care se prezintă civilizația creștină, el nu se poate opri de a se revoltă contra unor apucături, unor credințe, unor aspirații, unui ideal, ce nu sunt și nu pot fi ale rasei din care face parte, și, cu talentul ce posedă, se ridică fatalmente în contra a tot ce nu poate servi cauzei neamului. Sub imperiul acestei impulsii, Max Nordau și-a conceput planul său de luptă și așa cum l-a conceput, așa l-a și expus. Prin urmare, permis i-a fost să judece și pe Nietzsche și pe Hamerlink și pe Ibsen și pe alții, după modul lui de a vedea.

În privința lui Ibsen în special, Nordau jertfește nu mai puțin de 50 de pagini. „Affirmer et valoir ce qui doit être c'est créer; affirmer et valoir ce qui ne doit pas être, c'est détruire.

Întreaga operă a acestui autor n'are alt scop decât distrugerea și aceasta nu atât printr'o voință voită — de se poate zice — ci mai mult printr'o voință inconștientă. Nordau are — și a simțit-o — o anumită situație în mediul în care se învârtă, situație care-i imprimă toate cugetările ce a emis și care diferă mult de situația celor pe cari voește să-i distrugă. Acı stă esplicarea. Tot cam astfel se poate esplică până la un punct oare-care și lupta dintre rase. Adevărul e totdeauna frumos și frumosul e totdeauna adevărat, indiferent dacă frumosul și adevărul sunt sau nu utile omenirii, cel puțin pentru un moment. Operele de artă sunt înălțătoare de suflet numai atunci când sunt în adevăr opere de artă.

O cugetare artistică trebuie să fie curată ca lumina soarelui; această lumină a zilei ne sugerează ideea de Dumnezeu.

În lumea intelectuală a secolului nostru, scrierile unui Anacreon, ale unui Catul, sau ale unui Apuleu sunt aproape necunoscute. Abia dacă, din când în când se mai pomenesc de Martial, Juvenal sau Ovidiu. Și cu toate astea cine nu s'ar încântă de ingenioasele alegorii ale lui Apuleu și mai cu seamă de divina armonie a versurilor lui Anacreon, care înfățișează imnul splendid al frumuseții?

Pe tărîmul cugetării cei vechi tot sus au rămas. Civilizația modernă nu le poate opune decât poate pe un Dante și un Shakespeare. Aceștia sunt oamenii unui întreg ciclu de cugetări care se repecutează prin spațiul veacurilor, care domină o civilizație întreagă. Toți ceilalți sunt luceferi cari luminează cel mult o epocă.

Să fie tot așa cu Ibsen? Ceea ce se degajează în prima linie din scrierile dramaturgului norvegian este o individualitate distinctă, o individualitate care iese din comunul scriitorilor de pe continent.

Eșit de mult din concertul popoarelor europene, retras și tăcut, înecându-și în amintirile legendare, cugetarea urmașilor întreprizilor Nortman de odinioară, și-au făurit un făgaș al ei, deosebit și propriu.

La adăpostul nesfârșitelor păduri de pin, ale căror frunze îngălbenite de frigul nordului, acoperă stâncile care domină fiordurile, păstorul totdeauna sobru, cu mintea luminată și pornită numai spre bine, clădește de ani nenumărați o civilizație nouă, o civilizație alta decât cea de pe continent, o civilizație de abstenență și de abnegație.

Spiritul aventuros de altă dată a dispărut. Norvegianul nu mai cunoaște emoțiile puternice. Cugetul lui se mărginește în cercul strîmt al traiului zilnic și viața lui se scurge liniștită între murmurul valurilor care se lovesc neconștient de stânci și șueratul vântului, care îngheață și corpul și sufletul.

Trăind și cultivându-și spiritul într'un mediu atât de deosebit de cel de pe continent, eră fatal ca deosebirea să fie tot așa de pronunțată între Ibsen și ori care dramaturg german, francez sau italian.

Voss și Suderman sunt dramaturgi moderni, cari fabrică piese după calapodul cunoscut. Grija lor nu stă în alt ceva decât în conformitatea cu un adevăr adese-ori factic, dar care trebuie să se arate după anumite reguli cunoscute de toată lumea.

Ibsen ese din această cale. Ca și nația din care face parte, el și-a făurit un ideal cu totul deosebit, decât acela cu care, de ani de zile, ne-am obișnuit pe continent. Concepția lui despre lume este, când rece ca neaua care acopere veșnic munții Difrini, când senină ca cerul vecinic cenușiu al Nordului. Spontaneitate în idei nu se observă. La Ibsen totul este cugetat și măsurat. În schimb înse el dă la lumină, într'o formă uimitor de simplă și de concisă, legile care conduc viața omenească.

Criticii lui Ibsen, îl numesc scriitor simbolist și cu toate astea nu toate piesele lui sunt simboluri. De altă parte, denumirea aceasta îmi pare una din acele umpluturi, cu cari cei vechi înlocuia necunoscutele problemelor ce nu puteau desleagă.

Nu pricepem pe Ibsen noi. Proba s'a făcut mai prin toate orașele mari chiar și în București. N'a reușit mai nicăeri, nici în Germania și cu toate astea, singurul dramaturg modern, care să desineze o

fisionomie sau un caracter într'un mod atât de perfect, nu e altul decât Ibsen.

Ceea ce Ibsen are în plus este tăria cu care descrie firea intimă a omului cu patimile lui provenite fie prin moștenire fie prin contactul cu o societate degenerată.

Câte-odată, după ce ai cetit vre-una din bucățile acestui scriitor, ți se pare că te găsești în lumea fantastică a visurilor, și cu toate astea nu e nimic mai sfâșietor decât gemetele surde sau revolțile furtunoase care zguduiesc sufletele eroilor săi.

Caracterele eroilor ibseniani sunt niște studii psihologice de mâna întâi. I s'ar putea imputa, cu multă dreptate chiar, că prea a căutat și prea a scos în relief tipuri de o reutate care te năfioară, dacă alături de dăsele nu ai vedea descrise cu aceeaș măiestrie caracterele bune, sau caracterele nule și insignifiante. Lângă Hedda Tesman fină, iubitoare de frumos, macabră înse și sângeroasă, care se ucide pentru că însărcinată, își pierde formele-i atât de grațioase, se află Thea Elsted, bună, dulce, frumoasă și totuș capabilă de a se espune onorabilului public pentru a se devota. Lângă Tesman savantul insipid, incoherent, care trăește o viață întreagă cercetând adevărul prin archive și nefiind în stare să-l găsească, se află Loevborg, un geniū tip fantastic și degenerat, care, sub influența devotamentului unei femei a lucrat o carte capabilă de a produce o revoluție în lumea savanților.

Din când în când înse, printre eroii atât de reali și de omenești, apar tipuri estraordinare, spre a nu zice estra lumești, ca Brand — cel mai perfect, Toenessen, Streinul din „Dama mării“, Golneis etc. Acești eroi par că au rupt ori-ce legătură cu omeneirea, care pare a se revoltă în contra lanțurilor ce i-au ținut un moment legați de dănsa și care resumă sau mai bine fac să se întrevadă o altă lume mai bună, dacă nu mai perfecționată.

Ací este tendința poetului care, dus de arpile fantasiei sale, visează o lume alta decât aceea ce vede impregiurul lui, și pe care o așteaptă cu des-nădejdea desmoștenitului.

În „Stălpul Societății“ mai mult ca ori în care alta din scrierile lui, aceasta dorință desnădăjduită se manifestă în modul cel mai clar. Ací se vede mai mult ca ori unde ura și desgustul ce Ibsen simte pentru societatea modernă și unde dorința lui se arată în toată golițiunea.

Viața e prea grea și patimile prea puternice pentru ca spiritul să-și poată esercită toată puterea asupra omului.

„Atunci la ce bun să mai susții o asemenea societate“.

G. T. BUZOIANU.

LITERATURĂ.

O nouă scriere de dl Al. Vlahuță. Am publicat în mai multe rânduri, că dl Spiru Haret, ministru de culte al României, a însărcinat pe distinsul poet dl Alesandru Vlahuță să scrie Geografia pitorească a României. Poetul, după muncă de câțiva ani, ș-a terminat lucrarea și a dat-o sub tipar zilele trecute. Înainte d'a o scoate la lumină, ne-a făcut onoarea d'a ne pune la dispoziție drept specimene câteva capitole, pe care începem să le publicăm în

capul numărului nostru de acuma. Ele arată că eminențentul autor s'a achitat vrednic de angajamentul primit. Noua sa lucrare are să fie un mărgăritar din cele mai strălucite ale literaturii românești și în special ale prozei noastre. Poetul scriind geografia pitorească, a făcut din condeiul său penel și din cuvinte colorii, astfel a pictat niște tablouri viue și impresionabile. Bogăția limbei sale se manifestează delicioasă; frumusețea ei ne încântă, variațiunea sa ne inspiră mândrie. Fantasia poetului și știința magistrului de limbă s'au întrunit spre a da literaturii române o carte care totdeauna va fi cetită cu plăcere.

Dante în românește. Escelentul nostru poet, dl George Coșbuc, care a tradus în hexametre „Eneida“ în românește, a terminat și traducerea în versuri a „Infernului“ de Dante. Sperăm a publica și noi în curând cu specimen din aceasta noua lucrare a poetului, care și pân' acuma a distins atât de mult revista noastră.

O scriere germană despre Români. Un foiletonist al ziarului „Kölnische Zeitung“ petrecând vara aceasta prin părțile Sibiului, a scris în numitul ziar o serie de foiletoane interesante. Pentru noi cel mai prețios este cel intitulat „La Turnu roșu“, din care reproducem următoarele rânduri: „Tălmăcelu și Boița. Ni se părea că trecem printr'un sat de Volsci sau alt cuib vechiu italianesc. Bivolii negri cu coarnele răsucite ca în Campagna, pășesc agale prin ulițele satului, porci negri grohotesc pe lângă pragurile caselor, întocmai ca la Volsci. Pe prispele caselor șed femei bătrâne ca niște parce, cu tortul pe fus. Femeile nu poartă vara altă haină, decât o cămașă lungă de pânză, încinsă la mijloc, dinainte o fotă de culoare brună, vârgată cu verde, iar dinapoi altă fotă, care ajunge până jos. Acest costum este italianesc. Casele stau aici cu fațadele acoperisului spre uliță, așa înse că zidul fațadei este puțin oblic în spre marginea uliței. Aceasta am vedut-o de asemenea în unele ținuturi ale Italiei. Dar fisionomiile! Capete cu părul negru, o culoare neagră-albastră, ca în Toscana, ochi castanii și negri la femei, ochi de forma migdalelor, cari îți sugerează impresia unei madone de Rafael, bărbia rotundă a Junonei și formele pline ale obrazilor, tipul arienelor romanice. Și apoi bărbații — tot capete din Toscana și Etruria, cu sprincenele lor negre, cu oasele maxilare și ale feței înguste, înalți ca niște figuri de ale lui Michel Angelo. Cu un cuvânt un popor de coloni foarte vechi romani, ai căror străbuni s'au stabilit aici cu mult înainte de a fi pătrunși în Italia de nord rasa blondă a Longobardilor. Am vedut între bărbații tot capete cunoscute italienești și colecție aleasă de fete și femei frumoase am remarcat atât în Sibiū, cât și la țară! După formația ochilor, am recunoscut că între acești Români și vechii Slavi s'a făcut un amestec de sânge. Dar asta nu însemnează mai mult față cu impresia generală, decât însemnează invazia temelor de cuvinte slave, ce se găsește astăzi în limba românească. Limba aceasta pentru cunoscătorul vechei latine și al dialectelor italienești nu este decât un *dialect italianesc*, care a conservat multe elemente din perioadele mai vechi ale limbei latine. Din timpurile colonisării romane au intrat în aceste ținuturi originar germanice, mai târziu slavice, multe cuvinte slave în această latinească. Dacă înse astăzi citești un ziar din București, pe cari le găsim aici în Ungaria pretutindenți,

vedem că cuvintele slavice dispar din ce în ce, căci se poate observă că scriitorii români le înlocuiesc iarăș cu cuvinte latine, întocmai cum stărpim și noi cuvintele străine. Nimeni n'are nici un motiv să-și bată joc, dacă Românii se consideră cu mândrie drept descendenții ai Romanilor. Ei sunt în realitate și cu adevărat descendenții lor, cel puțin aici în Ungaria. Și trăesc pe un pământ, care păstrează în sine sevă cea mai veche cultură colonială romană.

Dicționar mitologic. Sub acest titlu dl Gavril Pop canonic în Blaș a început să publice acolo un dicționar care conține diferite numiri de persoane și lucruri din vechea mitologie greacă și latină. Lucrarea e făcută pentru usul școlar și privat. Pân'acuma au apărut două fascicule. Prețul uneia este 40 fileri.

„Curierul Literar“, noua revistă literară din București, sub redacția dlui I. Constantinescu-Stans, a apărut în săptămâna trecută cu un cuprins variat și interesant. Are opt pagine. Apare în fiecare vinere. Costă pentru Austro-Ungaria pe an 14 coroane.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Joi la 4/17 octombrie s'a jucat „Ca frunzele“ comedie în 4 acte de Giacosa; sâmbătă, 6/19 l. c., pentru a doua-oară „Bibliotecarul“ comedie în 4 acte de Moser. Duminică, 7/20 l. c. după miazăzi la 2, prima reprezentație populară, „Toma necredinciosul“; iar sara „Hamlet“. Piesa „Doue prietene“ de dl P. Macri s'a pus în repetiție și se va jucă la 28 octombrie (10 novembre n.)

Doșora Agata Bârsescu la Brașov în săptămâna trecută a jucat de patru ori cu trupa germană. Într-una din seri, după reprezentația teatrală, s'a întrunit o distinsă societate română în restaurantul de la Villa Kertsch la un banchet în onoarea artistei. Cu asta ocaziune s'au pronunțat și câteva toasturi. A produs un adevărat entuziasm promisiunea artistei, că încă în iarna aceasta va veni la Brașov ca să joace în limba română. Din Brașov a plecat vineri prin București la Berlin, unde are să mai joace câteva seri, apoi se va rentoarce la Teatrul Național din București.

Concert și teatru în Lipova. Cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Lipova al Asociațiunii, la 18/31 octombrie, se va da acolo sara, în sala de la Archiducele Iosif, un concert însoțit de reprezentație teatrală. Se vor cânta mai multe cvarrete. Se va reprezenta „Surugiul“ canțonetă comică de V. Alexandri și „Conul Leonidă față cu reacțiunea“ farsă într'un act de I. L. Caragiale. În urmă va fi dans.

Concert și teatru în Beiuș. Tinerimea română va aranjă în 14/27 octombrie, cu ocaziunea sfințirii bisericii gr. or. renovate, concert și reprezentație teatrală. Se va jucă comedia: „Ah! mărități-me odată“ de N. A. Bogdan. Apoi va fi dans.

Teatru elen în București. Trupa dramatică elenă din Atena, sub direcția dlui N. Cardovilli, a început să dea reprezentații la București în sala Dacia. Prima s'a dat duminică, jucându-se „Golfocea frumoasă“, idilă dramatică în 4 acte, cu cântece și danțuri naționale. Acțiunea se desfășoară în Pelopones. La Atena a avut mare succes. Apoi s'a jucat comedia greacă „Întâlniri nocturne“.

MUSICĂ.

Istoricul reuniunii române de cântări din Lugoj. Dl Coriolan Brediceanu a făcut un bun serviciu istoriei artei teatrale-musicale române, scriind istoricul reuniunii române de cântări din Lugoj. Lucrarea aceasta („Date și reminiscențe pentru istoria reuniunii române de cântări și musică din Lugoj“) ne indică multe date, de cari istoriograful mișcării teatrale la noi se va putea servi cu multă plăcere. Lugojul fiind totdeauna un puternic centru cultural românesc, este foarte natural că primele începuturi teatrale românești s'au ivit și pe acolo. Înteu s'a înființat la 1840 un cor bisericesc, care a cântat prima liturghie la Pașcile din 1841. Apoi s'au cântat și cântece lumești. Mai târziu s'au declamat poezii. În archiva reuniunii se află o „Eclogă“ din 1834, de D. Teodori, absolvent de teologie și amintire despre o piesă pentru copii „Păstorul“. Autorul scrie că a jucat și dsa în aceasta piesă ca copil. Tradiția spune că la 1850—51 s'au jucat în teatrul din Lugoj piese românești. Directorul trupei a fost Albini din Transilvania, actorii niște diletanți din Lugoj. S'au jucat: Jianul haiducul, Opincărița frumoasă, Vicleniile lui Scapin etc. Până când a existat corul, nu se șcie. Dar tradiția spune, că la 1857 cântând acela la instalarea episcopului gr. cat. Alesandru Dobra, ș-a atras foarte aspre invinuri din partea hierarhiei sârbești; corul s'a desființat. Astfei trecu timpul până la 1861. Atunci la banchetul de la instalarea de comite suprem a lui Gozsdu, toți mesenii dimpreună cu el, cu Faur și Szende Béla au cântat „Deșteaptă-te Române“. Gozsdu să fi pronunțat cuvintele: „Fraților, ați audit cântarea „Deșteaptă-te Române“. Aceasta să ve fie rugăciunea și de dimineață, când ve sculați și de seară, când ve culcați“. În acel timp cântărețul național Niță Pop publică „Lira Română“ care cuprindea peste o sută de cântări naționale. În 1862 artistul Voinescu de la București dete un concert la Lugoj cu mai mulți diletanți. Milo și Pascaly, apoi Iancovicu și Petculescu deteră cu trupele lor reprezentații teatrale. Curentul produs a renviat în toamna anului 1869 corul și se formă Reuniunea română de cântări și musică din Lugoj, care cântă sub conducerea lui Iosif Czegka, înteu la biserică, apoi și cântece lumești. Apoi s'a pus pe studiu mai serios. Au reprezentat operetele: Zece bărbați și o femeie, Violina magică, Farmecul amorului, Javotte, Giroflé-Girofla și comedii: „O palmă la bal mascat“ de V. A. Urechia, „Mireasă pentru mireasă“ de Iosif Vulcan etc. Aceasta a fost epoca de înflorire a reuniunii. Acum e epoca a doua, sub conducerea dlui I. Vidu.

Reuniunea română de musică din Sibiu s'a convocat în adunare generală ordinară pe mercuri la 23 octombrie n. La ordinea zilei a fost: 1. Raportul general al comitetului. 2. Censurarea socotelilor pe 1900/1. 3. Budgetul anului 1901/2. 4. Propunerii eventuale. 5. Alegerea comitetului. 6. Alegerea comisiunei pentru autenticarea protocolului adunării generale.

Cor la biserica română gr. or. din Budapesta. Cetim în „Poporul Român“, că tinerimea română din Budapesta a format un cor bisericesc, care a și început să cânte în capela gr. or. română de acolo. Corul e condus de dl C. Popescu, student în filosofie și cântă liturghia dlui G. Dima.

Orchestra română în Glasgow. Ziarele din Glasgow aduc laude unei orchestre române care se produce în marea sală de muzică din palatul artelor de la expoziția din Glasgow. Ea e sub conducerea violonistului M. Nuțulescu, decorat de țarul Rusiei și Șahul Persiei, și e compusă din mai mulți artiști între cari Th. Budala violonist din Iași, violoncelistul Antonescu care s'a ilustrat în Bucureștii printr'o serie de concerte bine reușite, Munteanu, ș. a. Această orchestră mai are angajamente pentru Liverpool, Londra, Paris, etc.

PICTURĂ.

Expoziție de tablouri în București. Cetim în „Voința Națională“, că expoziția artiștilor în viață, care trebuia să se deschidă la Bucureștii toamna aceasta, a fost amânată. În schimb, vor fi câteva expoziții parțiale ale dlor pictori Grant și Vermont, cari au de expus peste 300 de tablouri, și Popescu din München, ale căruia tablouri au sosit deja la București.

BISERICĂ ȘI ȘCOALA.

Un nou canonic la Blaș. Rds. dn canonic Ioan V. Russu, fost protopop gr. cat. la Sibiiu, s'a strămutat la Blaș în 24 l. c., ocupându-și stalul bine meritat. Noul canonic a servit în Sibiiu ca paroc și protopop 39 de ani, în care timp starea parochiei s'a îmbunătățit mult. E de 75 ani.

Alegere de protopresbiter gr. or. în Alba-Iulia. Comisarul consistorial, protopresbiterul Ioan Papiu, a convocat comitetul protopresbiteral din Alba-Iulia pe 22 octombrie (4 noiembrie n.), pentru constatarea calificațiunii concurenților și pentru stabilirea listei de candidare; iar sinodul protopresbiteral electoral pe 23 oct. (5 noiembrie n.) în localul școlii din parochia centrală Alba-Iulia oraș.

Distincțiunile dlui protopop Gerasim Domide. Din Năsăud se serie, că președinte al fondurilor grănițereșei, precum și președinte al reuniunii învățătorescilor gr. c. Mariana s'a ales unanim părintele protopop Gerasim Domide. Se crede că tot dsa va fi numit și vicar al Năsăudului.

Conferență preoțească-învățătorescă în Oradea-mare. Preoții și învățătorii români gr. or. din protopopiatul Orădiei-mari au ținut conferența anuală marți în 2/15 octombrie a. c. în localitatea școlii din Oradea-mare sub presiunea dlui protopop Toma Păcala. Au participat și Prea Cuv. Sa dl Vasiliu Mangra vicar episcopesc în Oradea-mare. În aceasta conferență s'a discutat chestiunea cum au preoții și învățătorii a procede față de popor spre a-l împreteni cu școala și măsurile ce ar fi a se lua pentru promovarea culturii morale-religioase. Tot referitor la aceste puncte învățătorul Nicolau Firu a cetit o disertațiune intitulată: „Musica vocală ca mijloc pentru cultivarea sentimentului religios-moral“.

Serbare școlară în Brașov. Ziua Sf. Sofii, patroana gimnasiului român din Brașov, s'a serbat, ca totdeauna, în mod festiv în duminica trecută. Înteu s'a servit un parastas în biserica Sf. Nicolae, la care a asistat școlarele în corpore; apoi s'a făcut sfințirea

apei în sala festivă a gimnasiului. Apoi dl profesor Nicolae Sulica a pronunțat un discurs ocașional. În sfârșit, corul școlarilor, sub conducerea dlui profesor George Dima, a cântat o cântare. Precum aflăm din „Gazeta Tr.“, dl Sulică a vorbit despre scopul școlii așa cum îl contemplează poporul român în adâncă și înțeleaptă sa definițiune, pe care o găsim în proverbele noastre: „Biserica este casa lui Dumnezeu, iar școala este casa omului de omenie“. „Casa omului de omenie“ iată ce trebuie să fie școala. Și în adevăr elevii trebuie să învețe aici omenie, căci aceasta este după concepția poporului nostru po-doaba unui om cum se cade. Definițiunea aceasta nouă și atât de potrivită, atât de neaoșă românească, a fost esplicată mai pe larg de către dl disertator, care a obținut pentru espunerile sale, frumoase applause de la numerosul public venit să asiste la această serbare.

Inaugurarea școlii noue gr. or. în Zlagna. Parochia ortodoxă română din Zlagna a serbat duminică la 7/20 octombrie inaugurarea noului edificiu de școală. Serbarea s'a început cu serviciul divin, după care s'a făcut sfințirea apei în noul edificiu de școală și sărutarea sfintei cruci. După miazăzi banchet în școala cea nouă. Seara petrecere cu joc.

C E E N O U.

Hymen. Dl *Iacob Șteflea*, ales paroc în Seliște, și dșoara *Eugenia V. Șteflea*, s'au cununat în duminica trecută în biserica St. Treimi de pe Tocile în Brașov. — Dl *Constantin Țintea* și dșoara *Cornelia Hociota* se vor cunună la 3 nov. n. în Seliște.

Serbare la curtea României. Aniversarea a șep-tea a principesei Elisabeta neputându-se serbătorii la 29 septembrie (12 octombrie n.), s'a serbătorit la 3/16 l. c. odată cu a opta aniversare a principelui Carol. În ziua aceasta mitropolitul-primat și consiliul de miniștri au fost primiți în audiență în castelul Peleş din Sinaia, pentru a felicita familia regală, de regele Carol, încongiurat de principele Ferdinand și de principesa Maria a României, cu micii principii Carol și Elisabeta; mitropolitul-primat a înmănat principesei Elisabeta o frumoasă carte de rugăciune, oferită de sfântul Sinod. În urmă dl prim-ministru, însoțit de toți dnii miniștri, prezentară felicitările dlor, oferind frumoase buchete de flori principesei Maria și micilor principii; iar dl Dimitrie Sturdza, în numele consiliului de miniștri, a rostit o scurtă cuvântare. Apoi s'a servit un mare prânz. La desert, ambii principii serbătoriiți au încungiurat masa ciocnind cu toți conmesenii.

De la Liga Culturală. Comitetul central al Ligii pentru unitatea culturală a Românilor, cu sediul în Bucureștii, a hotărît să țină conferințe săptămânale, în fiecare sâmbătă seara, în localul Ligei, cu subiecte naționale și culturale. În acest scop va face interveniri pe lângă bărbați de frunte, literați cunoscuți, profesori, etc., pentru a da concursul lor. Apoi să organizeze serate literare și artistice. Pentru acest scop se va cere concursul mai multora dintre artiștii români, cari vor declamă bucăți literare, etc. Pe lângă acestea a hotărît să serbeze ziua de 8 noiembrie (arhangeliu Mihail și Gavriil) prin serviciu divin oficiat la biserica Mihail-Vodă din Bucureștii și

prin ținerea unei conferințe la Ateneu asupra vieții lui Mihail-Viteazul. La serbare vor participa, sub drapelul propriu, toate societățile din capitala română, membrii Ligei și public. După conferință vor urma alte discursuri ocazionale.

Principesa Stefania nu divorțează. Ziarele vienezese desmintesc șcirea ziarelor din Budapesta despre divorțarea principesei Stefania, șcire pe care am produs-o și noi cu rezervă în nr. trecut.

Reuniunea femeilor române din Brașov, cea mai veche reuniune la noi de felul acesta, făcând schimbări în statutele sale, a obținut în urmă clausula de aprobare din partea guvernului.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blășiș își va ținea adunarea generală în 27 octombrie n., la orele 4 după miezăzi, în sala de desemn a gimnasiunului, sub presiul dnei Aurelia n. Solomon, secretar dl dr. A. Chețan.

Conferența directorilor băncilor române, întrunită la 20 septembrie n. în Sibiiu, sub presiul dlui Parteni Cosma, a luat între altele și următoarele hotărâri: conferența directorilor de bancă să se întrunească în fiecare an acolo unde va ținea Asociațiunea adunarea sa generală; să se institue un birou de informațiune sub conducerea și controlul biroului delegațiunii, căruia toate institutele asociate îi vor comunica numele și împrumuturile debitorilor lor domiciliați în ținuturi ce gravitează spre alte centre, cărora le-au încuviințat credite personale ce trec peste 1000 coroane; în scopul creării unui control extern se vor institui mai mulți revisori-esperti și băncile asociate vor supune încheierile lor anuale revisurii unuia din aceștia, asemenea revisurii se vor putea face numai la cererea proprie a institutelor respective. Băncile vor contribui $\frac{1}{2}\%$ din vintul brut.

Noi advocați români. Dl dr. Victor Onișor, notar la tribunalul din Bistrița, a făcut în Budapesta cenzură de advocat. — Dl dr. Ioan Tătar a făcut cenzură de advocat în Mureș-Oșorhei și-și va deschide cancelaria în Seini, unde totdeauna va fi și advocatul institutului „Sătmăreana“.

Coloane române de dans în Oradea-mare. Tinerimea română din Oradea-mare, îmbărbătată de succesul din anul trecut, a luat în bună înțelegere hotărârea să aranjeze și anul acesta coloane de dans. Primul se va ținea în 31 octombrie n., după care vor mai urma 4—5, în fiecare joi sara la 8 în sala cea mare a otelului „Arborele Verde“. Cielul se va încheia cu o serată literară.

Reuniune de sodali în Cămpeni. Meseriașii români din Cămpeni, în număr de peste 40, s'au hotărât a-și înființa și ei o Reuniune. Adunați spre acest scop, și-au ales președinte pe dl dr. Zosim Chirtop, advocat, iar de notar pe dl Teodor Orlea. S'a cetit un proiect de state, care a fost primit, și președintele a fost încredințat să-l înainteze guvernului spre aprobare.

Expoziție de paseri în București. Săptămâna trecută s'a ținut la București o expoziție de paseri noue, rarități demne de admirat. Cu asta ocaziune s'au aranjat o serie de frumoase atracțiuni, ca: o mare luptă de cocoși, tombolă pentru paseri de mare valoare, mașine elocitoare funcționând cu pui scoși la mașină, mașini de împrășare funcționând în sala

expoziției, tir de porumbei, un chaon-cloșcă cu pui etc. Un medic-veterinar a arătat la microscop microbii holerei paserilor, difteriei și tetanosul porumbeilor, precum și culturi de microbi, cu mai multe tablouri explicative mărite.

Un nou institut de bani. În Zorlențul-mare, comitatul Caraș-Severin, se înființează un nou institut de credit și economii. Numele i va fi „Zorlențana“. Capitalul social de cel puțin 25.000 coroane, în acții de câte 50 coroane. Sămnările se primesc până la 31 octombrie n.

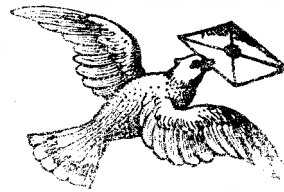
A murit: Ana Simu n. Cherteș, soția dlui Romul Simu, învățător pensionat, la Sibiiu, în 17 octombrie, în etate de 42 ani.

DIN LUME.

Aniversarea profesorului Virchow la Berlin. Săptămâna trecută s'a serbat la Berlin aniversarea a 80-a a renumitului profesor Virchow. Serbarea s'a început prin inaugurarea museului de pathologie. La adunarea solemnă au asistat delegați ai universităților din lumea întreagă. S'a dat un banchet, la care au luat parte delegații Camerei deputaților, doi miniștri și delegații universităților străine. Împăratul Wilhelm a conferit învățatului profesor medalia pentru merite științifice, însoțită de o scrisoare autografă prin care-l felicită, recunoscându-i marile marite ca medic.

Expoziție japoneză. O expoziție va avea loc la Osaka, în Japonia, între 1 martie și 31 iulie 1903. Vor fi întrinite aci producțiunile de agricultură, horticultură, pescărie și cultură forestieră, apoi industrie minieră și mecanică. Expoziția va mai îmbrățișa instrucțiunea publică, științele, medicina, economia casnică și artele frumoase. Nu se vor admite decât producțiunile și colecțiunile japonezilor, sau ale străinilor locuind în Japonia.

Poșta redacției.

Turda. Pentru nr. acesta a sosit târziu. Credem că în cel viitor îi vom putea face loc.

Abrud. Delto.

Ascultă-a mea rugare! Regretăm că nu se poate publica.

Gherla. Versurile trimise mai de mult nu ating nivelul cerului.

Borșa. Atât de rar?

Călinarul săptămânei.

Dum. XXI. d. Rosaii, ev. 4 dela Luca c. 8, v. 35, gl. 4, a inv. 10.

Diua săpt.	Călinarul vechi	Călin. nou
Duminecă 14	(†) Cuv. Parasch.	27 Sab. Frument
Luni 15	M. Lucian	28 Simeon
Marți 16	M. Loghin	29 Nareis
Mercuri 17	P. Osie	30 Claudiu
Joi 18	† Ev. Luca	31 Wolfgang
Vineri 19	Pr. Ioil	1 Nov. T. Sftii
Sămbătă 20	M. Artemiu	2 Amint. mort.

Treiluniul octombrie-decembrie s'a început cu numărul trecut. Cei ce nu ș-au achitat încă abonamentul sunt rugați a-l răspunde, căci acela se plătește înainte și nu în urmă.